

yanusu'na ve Zagros dağlarından İndus nehrine kadar XIII. yüzyıl İran'ının tarih, coğrafya, etnografya, kültür ve edebiyatına dair çok zengin ansiklopedik bir eser olup hazırlığına İran'da görev yaptığı yıllarda başlamıştır. Bu eseri, Yâ-kût el-Hamevî'nin Mu'cemü'l-büldân'ının ilgili bölümlerini esas alıp o güne kadar yayımlanmamış diğer bazı Arapça ve Farsça kaynaklardan yaptığı alıntılarını da eklemek suretiyle hazırlamıştır. 3. *Les prairies d'or* (I-IX, Paris 1861-1877). Mes'ûdî'nin Mürûcû'z-zeheb'inin tahkikli metni, Fransızca tercümesi ve indeksiyle birlikte yapılmış neşridir. Eserin ilk üç cildini Pavet de Courteille ile birlikte, diğerlerini ise tek başına hazırlamıştır. 4. *Le Boustân* (Le Verger, Paris 1880). Sa'dî-i Şîrâzî'nin ünlü Farsça mesnevisi *Bostân*'ın bir girişi ve çeşitli notlar eklenerek yapılmış Fransızca tercümesidir. 5. *Les Colliers d'or, allocutions morales de Zamakhschari* (Paris 1876). Zemaşşerî'nin *Afvâku'z-zeheb*'inin Arapça metni, Fransızca tercümesi ve bazı filolojik notlarla birlikte yapılmış neşridir. 6. *Trois comédies traduites du dialecte turc azeri en persan par Mirza Dja'far et publiées d'après l'édition de Téhéran, avec un glossaire et des notes* (Paris 1886-1889). Stanislas Guyard ile birlikte hazırladığı bu eser, Mirza Feth Ali Ahundzâde tarafından Âzerî Türkçesi'yle kaleme alınan çeşitli komedilerden üçünün Farsça tercümelerinden yapılmış Fransızca çevirisi olup Farsça metin, giriş, sözlük ve bazı notlar ilavesiyle neşredilmiştir. 7. *Schah-nameh* (Le Livre des Rois, Paris 1878). Firdevsî'nin *Şehnâme*'sinin Jules Mohl tarafından başlanan metin tahkiki ve Fransızca tercümesinin onun ölümü üzerine eksik kalan yedinci cildinin neşridir. 8. *La poésie en Perse* (Paris 1877). Collège de France'da verdiği ilk dersin notlarından ibarettir. Ayrıca Haçlı tarihiyle ilgili on altı ciltlik kolektif bir eser olan *Recueil des his-*

toriens des croisades, Historiens orientaux'nın ikinci cildine İbnü'l-Esîr'in *el-Kâmil*'inden (*Extrait de la chronique intitulée Kamel-Altevarykh, par Ibn Alaty, Paris 1887, II, 1-180*) ve Bedreddin el-Aynî'nin *İkdu'l-cümân*'ından (*Extraits du livre intitulé, Le collier de perles, par Bedreddyn Alaîny, Paris 1887, II, 181-250*), üçüncü cildine ise İbnü'l-Adîm'in *Züb-detü'l-ḥaleb*'i (*Extraits de la Chronique d'Alep par Kemal ed-Dîn, Paris 1884, III, 571-690*) ile Buğyetü'l-ḥaleb'inden (*Extraits du Dictionnaire biographique de Kemal ed-Dîn, Paris 1884, III, 691-732*) ve Sibt İbnü'l-Cevzî'nin *Mir'âtü'z-zamân*'ından (*Extraits du Mirât-az-Zemân, Paris 1884, III, 511-570*) yaptığı alıntılarla katkıda bulunan Barbier, bu çalışmanın, Nüreddin Mahmûd Zengî ve Selâhaddin-i Eyyûbî dönemlerini esas alan *Le livre des deux jardins* (*Histoire des deux règnes, Paris 1898*) adlı dördüncü cildini de Ebû Şâme el-Makdisî'nin *Kitâbü'r-Ravzateyn fî aḥbârî'd-devleteyn*'inden hareketle hazırlamıştır.

Eserlerinin başlıcalarını teşkil eden bu kitaplarından başka, 1876'dan itibaren redaktörlüğünü de yaptığı *Journal Asiatique* başta olmak üzere *Comptes rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* ve *Revue critique d'histoire et de littérature* gibi dergilerle, Ecole des Langues Orientales Vivantes'in neşrettiği çeşitli derlemelerde yayımlanmış yüz altmış civarında araştırma yazısı, biyografik çalışması, eser tanıtımı, eleştiri ve tercümeleri bulunmaktadır (bütün eserleri için bk. Girard, s. 704-719).

BİBLİYOGRAFYA :

Pfannmüller-Gustav, *Handbuch der Islam Literatur*, Berlin 1923, s. 127, 275, 282, 291, 396, 397; Brockelmann, *GAL*, I, 82, 151-152, 258, 349, 545, 632; *Suppl.*, I, 223, 550, 755, 916; Zirikli, *el-A'lam*, VI, 66-67; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mâ'ellifin*, VIII, 138; J. D. Pearson, *Index Islamicus: 1906-1955*, London 1958, s. 721; Necîb el-Akikî, *el-Müsteşriḳün*, Kahire 1980, I, 195-196; Abdurrahman el-Bedevî, *Meusû'atü'l-müsteşriḳin*, Beyrut 1984, s. 38-39; W. H. Behn, *Index Islamicus: 1665-1905*, Millersville 1989, bk. İndeks; M. Babelon v.dğr., "Necrologie: Barbier de Meynard", *JA*, XII (1908), s. 338-351; E. G. Browne, "M. Adrien Barbier de Meynard", *JRAS*, sy. 2 (1908), s. 1239-1241; M. P. Girard, "Appendice: Notice sur la vie et les travaux de M. Barbier de Meynard", *Comptes rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, Paris 1909, s. 687-719; Cl. Huart, "ed-Dürüsü'l-'Arabîyye fî Fransa" (trc. Abdullah Bek), *MMIADm*, V (1925), s. 166; E. Amelineau, "Barbier de Meynard", *Gr.E*, V, 378; *TA*, V, 248-249; Ch. Pellat, "Barbier de Meynard", *EI*, III, 760-761.

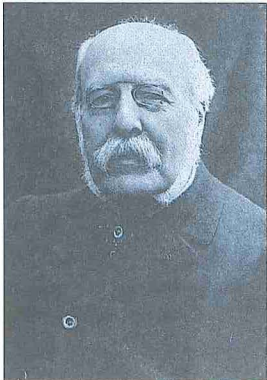
BÂRE SEYYİDLERİ

Hindistan'ın siyasî tarihinde önemli rol oynamış bir sülâle.

Bâre (Bâra-Bârhe) Seyyidlerisi aslen Iraklı olup ataları Ebü'l-Ferah XIII. yüzyılın sonu veya XIV. yüzyılın başlarında Vâsıt'tan Hindistan'a göç etmiştir. Sülâle nesep itibarıyla Hz. Ali'ye dayandırılmaktadır. Bazı kaynaklarda Ebü'l-Ferah'ın 1000 yılında Gazneli Mahmud'la birlikte Hindistan'a geldiği söyleniyorsa da bu rivayet doğru değildir. Muhtemelen Ebü'l-Ferah da diğer seyyidler gibi Moğol istilâsından sonra Irak'ı terkedip Hindistan'a gitmiştir. Bâre Seyyidlerisi, Ekber Şah zamanında (1556-1605) Muzaffernagar bölgesindeki Dûâb'da sahip oldukları on iki (Hintçe bâre) köyden veya benimsedikleri on iki imamdandır. Bu adla anılmaktadırlar.

Hindistan'a geldikten sonra Serhend'e yerleşen aile zamanla gelişerek Meerut, Dûâb ve Delhi civarında da nüfuz sahibi olmuştur. Savaş kabiliyetleri ve disiplinleri sayesinde Delhi Sultanlığı zamanında özellikle Seyyidler döneminde (1414-1451) sarayla yakın ilişkiler içerisinde girip iltifat ve ihsanlara mazhar olmuşlardır. Daha sonra Bâbürlüler devrinde iyice gelişerek sahip oldukları on iki köy ile bölgenin en önemli toprak sahipleri arasına girmişlerdir. Ekber Şah zamanında özellikle savaşlarda yaptıkları fedakârlıklar ailenin önemini bir kat daha arttırmış ve birçok mensupları **mansabdâr*** olarak Bâbürlü Devleti'nde oldukça yüksek bir nüfuz ve mevki sahibi olmuşlardır.

Bâbürlüler'e sadakatle hizmet eden Bâre Seyyidlerisi zaman zaman hânedan üyeleri arasındaki taht kavgalarında bir tarafı tutarak hayli etkili olmuşlardır. Ekber Şah'tan sonra tahta geçen Cihan-girî hâtrâtında ailenin hizmetlerinden sığıyla bahsetmektedir. Bâre Seyyidlerisi'nin Bâbürlü idaresindeki tesirleri özellikle Evrengzîb'den sonraki karışıklıklar ve taht kavgalarında çok artmıştır. Meselâ Bahadır Şah'ın (1707-1712) başa geçmesinde onların çok büyük rolü olmuştur. Bu sırada sivil, askerî ve idarî mekanizmayı tamamen ele geçiren Bâre Seyyidlerisi, Ferruh Siyer'den (1713-1719) itibaren dört şahı sırasıyla tahta çıkarmışlar, fakat özellikle Seyyid Hüseyin Ali ve Seyyid Hasan Ali'nin öncülüğünde yönetime kendileri hâkim olmuşlardır.

Barbier de
Meynard

Ancak bir süre sonra Bâre Seyyidler-i'nin yönetiminde giderek artan nüfuzlarına karşı ciddi bir muhalefet oluşmaya başladı. Gittikçe organize olan ve Dekken Valisi Nizâmülmülk'ün emrinde hareket eden muhalif grup, Muhammed Şah zamanında Bâre Seyyidler'i'ne ağır bir darbe indirerek sülâlenin Bâbürlü idaresindeki etkinliğine son verdi (1720). Aynı yıl Seyyid Hüseyin Ali, iki yıl sonra da Seyyid Hasan Ali öldürüldü.

Bâre Seyyidler-i Şîî olmakla beraber bunların Hindistan tarihindeki rolleri dinî olmaktan çok siyasî mahiyet taşımaktadır. Öyle ki Evrengzîb'in saltanatının sonuna kadar Bâre Seyyidler-i'nin Sün-nî oldukları sanılmaktaydı. Özellikle Evrengzîb'den sonra ön plana çıkmalarında ve taraftar toplamalarında idarî sistemde gerçekleştirdikleri değişikliklerin çok etkisi olmuştur. Meselâ Evrengzîb'in başlattığı ve Hindûlar'dan cizye toplanmasını amaçlayan uygulamaya son vererek Hindûlar'ın desteğini kazanmışlardır. Bahadır Şah zamanında muhtemelen Bâre Seyyidler-i'nin tesiriyle ezan Şîî usulüne göre okunmaya başlanmış, ancak şiddetli muhalefet sebebiyle bu usul hemen terkedilmiştir. Sülâlenin bazı mensupları sayıları az da olsa Muzaffer-nagar bölgesinde varlıklarını bugün de devam ettirmektedirler.

BİBLİYOGRAFYA :

Abdülhay el-Hasenî, *Nûzhetü'l-havâtir*, VI, 65-68; Bayur, *Hindistan Tarihi*, II, 317, 348, 350, 352, 355, 368-370, 376, 379, 385, 387, 390, 434, 441; *The Tuzuk-i Jahângîr or Memoirs of Jahângîr* (trc. Alexander Rogers), New Delhi 1978, II, 269; J. N. Hollister, *The Shi'a of India*, New Delhi 1979, s. 137-139; P. S. Bedi, *The Mughal Nobility under Akbar*, Jalandar 1985, s. 27-28; S. A. Rizvi, *A Socio Intellectual History of the Isna Asharî Shiis in India*, Canberra 1986, I, 238; a.m.f., "Bârha Sayyids", *El² Suppl.* (İng.), s. 126; C. Collin Davies — Yar Muhammed, "Bâre Seyyid", *İDMİ*, III, 918-920.

Azmi ÖZCAN

BÂRGÂH

(بارگاه)

Selçuklular ve diğer bazı devletlerde hükümdarın sarayını ifade eden bir tabir.

Farsça bâr ve gâh kelimelerinden oluşan bu tabir sözlükte "izinle girilen yer" demektir. Terim olarak "sultanın oturduğu saray" anlamında olup aynı mânâda *dergâh* kelimesi de kullanılmıştır.

Kaynaklarda bu iki kelime bazan ayrı ayrı, bazan da birlikte geçmektedir. Ayrıca hükümdarın toplu kabullerine mahiyetine göre bâr-ı hâs ve bâr-ı âm denildiği gibi merasim ve resmî kabullere katılanların hükümdarın huzurunda derece ve rütbelerine göre nasıl ve nerede duracaklarını tayin ve kontrol eden görevliye de *hâcib-i dergâh* denilmekteydi. Karamanoğlu Mehmed Bey XIII. yüzyılın ikinci yarısında Konya'yı ele geçirince "dergâh ve bârgâhta, mecliste ve meydana Türkçe'den başka bir dil konuşulmamasını" istemişti (İbn Bîbî, s. 696).

Osmanlılar'da olduğu gibi hükümdar bizzat sefere çıktığı zaman sahrada kurulan otağ-ı hümâyuna *bârgâh-ı saltanat* adı verilirdi. Aynı şekilde Altın Orda Devleti'nde de hükümdar otağına *bârgâh* denilmiştir. Bu çadır altın yaldızlı gümüş plakalarla kaplı olup dört ağaç direği ve her direğin tepesinde altın yaldızlı gümüşten yapılmış bir başlık bulunurdu. Bârgâh uzaktan bir tepe gibi görünür, içinde sağda ve solda pamuk ve ketenden yapılmış sedirler yer alırdı. Bu sedirlerin üzerine ipek kalıçalar döşenir, bârgâhın ortasında ise taht kurulurdu.

BİBLİYOGRAFYA :

Dihhudâ, *Luğatnâme*, VI, 272-273; Hasan Enverî, *İşlâhât-ı Dîvânî-yi Devre-yi Gaznevî ve Selcûkî*, Tahran 1355 hş./1936, s. 14-15, 21-23; İbn Bîbî, *el-Evâmirü'l-âla'îyye*, s. 696; Aksarâyî, *Müsâmeretü'l-ahbâr*, s. 69, 230, 286-287, 295-296; İbn Battûta, *Seyahatnâme*, I, 381; Uzunçarşılı, *Medhal*, s. 78, 112, 186; İbrahim Kafesoğlu, *Türk Millî Kültürü*, İstanbul 1986, s. 353; M. Altay Köymen, *Alparslan ve Zamanı*, Ankara 1983, II, 29, 42-43, 57-64.

DİA

BARHEBRAEUS

İbnü'l-İbrî'nin

(ö. 685/1286)

Batı dillerindeki adı

(bk. İBNÜ'L-İBRİ).

BÂRIK (Benî Bârik)

(بنو بارق)

Kahtânîler'e mensup bir Arap kabilesi.

Kahtânîler'in Ezd kabilesinden olan Huzâa'nın bir koludur. Bârik kabilesinin atası Sa'd b. Adî b. Hârîse, Yemen'de Serârât sıradağlarında bulunan Bârik dağına yerleştiği için bu adla meşhur olmuş ve kabileye de adını vermiştir. Hz. Pey-

gamber'e Yemen'den gelen heyetler arasında Bârik kabilesi mensupları da vardı. Hz. Peygamber onları İslâm'a davet edince müslüman olup biat ettiler. Bunun üzerine Resûlullah Ebû Ubeyde b. Cerrâh ile Huzeýfe b. Yemân'ın şahit olduğu mecliste Ubey b. Kâ'b'a şu meâlde bir mektup yazdırdı: "Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in Ezd kabilesinden Bârik'a yazdığı ahidnâmedir. Bârik kabilesinin meyve ağaçları kesilmeyecek, kendileri istemedikçe vahalarında hayvan otlatılmayacaktır. Onlar da savaş ve kıtlık zamanlarında yanlarına gelen müslümanları üç gün misafir edeceklerdir. Meyveleri olgunlaştığı zaman yolcular dalından koparmamak ve toplayıp götürmemek şartıyla yere dökülenlerden karınlarını doyurabilirler."

İbn Sa'd'ın Yemen'den gelen Bârikli temsilcilerin müslüman olup Resûlullah'a biat ettiklerini bildirmesine rağmen (*et-Tabakât*, I, 352) onların müşrik olarak kaldıklarını iddia eden Caetani (*İslâm Tarihi*, VII, 96) yanılmaktadır.

Câhiliye döneminde Benî Nümeyr'in müttefiki olan Bârik kabilesi mensupları İslâmî devirde Küfe yakınlarına yerleşmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Lisânü'l-'Arab, "brk" md.; *Tâcü'l-'arûs*, "brk" md.; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 104; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 286-287, 352; Ya'kûbî, *Târîh*, I, 204; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 262; III, 463, 484; IV, 12; VI, 28; VII, 180, 185; İbn Düreyd, *el-İş-tikâk*, s. 446, 480-481; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 367, 373, 384; Sem'ânî, *el-Ensâb*, II, 31-32; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 319-320; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, II, 451; IV, 223; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, XI, 137; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut 1405/1985, s. 162; L. Caetani, *İslâm Tarihi* (trc. Hüseyin Cahid), İstanbul 1924-27, VII, 94-96; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), X, 159-160; Kehhâle, *Mu'cemü'l-kaba'ili'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, I, 57; Mustafa Fayda, *İslâmiyetin Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 65; Mahmud Esad, *İslâm Tarihi*, s. 84; M. Hamîdullah, *el-Vesâ'îku's-siyâsiyye*, Beyrut 1405/1985, s. 239, 241; Reckendorf, "Ezd", *İA*, IV, 430; G. Strenziok, "Azd", *El²* (İng.), I, 811-813.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

BARIN, Mehmet Emin

(1913-1987)

Son devir hattat ve mücellitlerinden.

Bolu'da doğdu. Müderris Mehmed Efendi'nin torunu, hattat, müzehhip, mücellit Hâfız Tevfik Efendi'nin oğludur. İlk ve orta öğrenimini Bolu'da yaptı. İlkoku-